

The Royal National Theatre

72

en andere tweedracht zaaiende bouwwerken zouden kunnen worden opgevat als gebouwen die kritiek aantrekken, in plaats van kritieke gebouwen. Uiteindelijk is de werkelijke waarde van Lasdun's theater die van een hardnekkige locus van openbare kritiek en kritisch engagement. Op die gronden verdient het zijn plaats in de canon.

Vertaling: InOtherWords, Maria van Tol

Elizabeth Keslacy

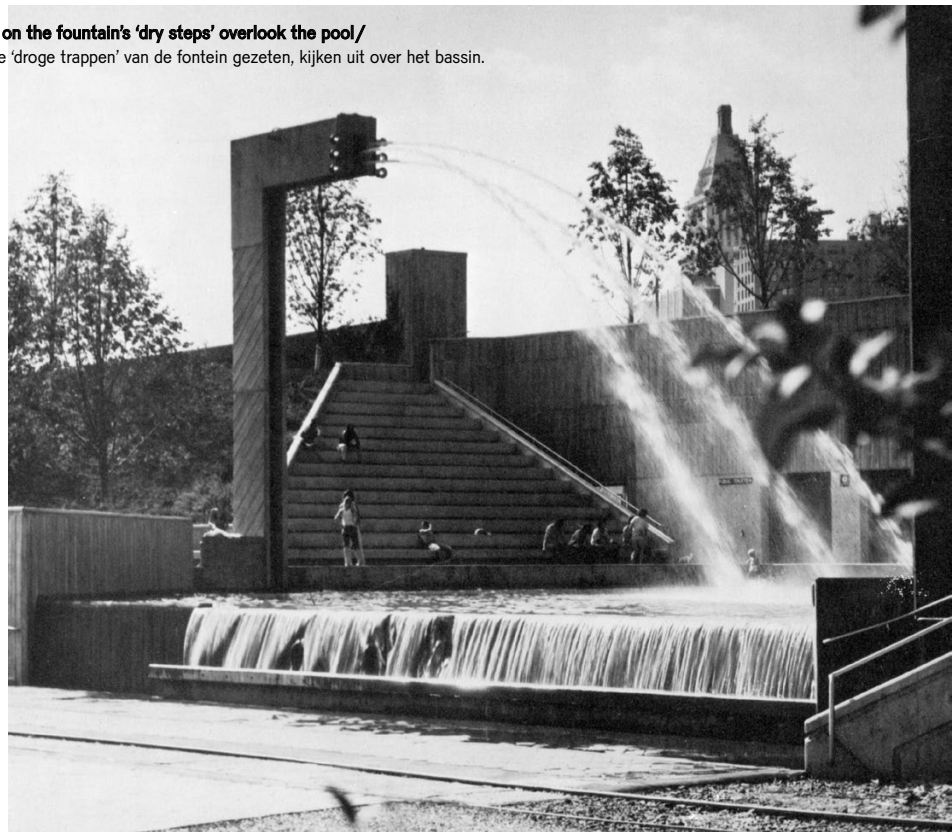
The Right to the City Cincinnati's Concourse Fountain

oase 108

73

Het recht op de stad De Concourse Fountain in Cincinnati

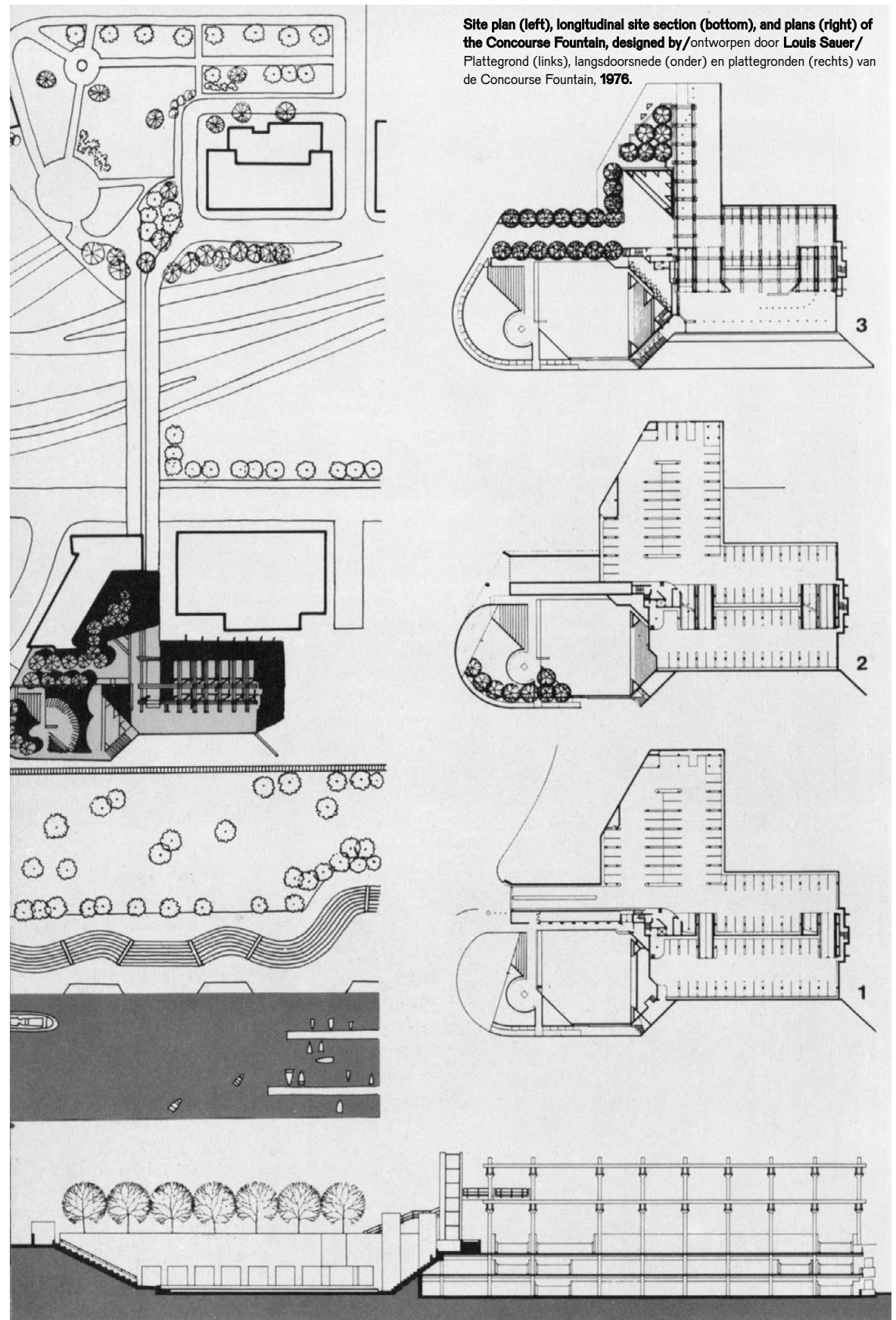
Visitors sitting on the fountain's 'dry steps' overlook the pool/
 Bezoekers op de 'droge trappen' van de fontein gezeten, kijken uit over het bassin.

The Right to the City/ Het recht op de stad

74

Concourse Fountain with
 exedra in foreground/ met de
 exedra op de voorgrond.

Site plan (left), longitudinal site section (bottom), and plans (right) of
 the Concourse Fountain, designed by/ontworpen door Louis Sauer/
 Plattegrond (links), langsdoorsnede (onder) en plattegronden (rechts) van
 de Concourse Fountain, 1976.

contents

The day the Concourse Fountain opened on the Cincinnati riverfront in the summer of 1976, the project was met by two conflicting responses: giddy public enthusiasm and vandalism. The first public pleasure park built as part of a new riverfront redevelopment of the Ohio River was an immediate sensation, providing an oasis to those visiting the newly built Yeatman's Cove Park that ran alongside the Zion and Breen-designed monumental stepped Serpentine flood wall. The Concourse Fountain sat back from the water's edge, behind still-active railroad tracks and in front of One Lytle Place, the first residential tower to be built along the riverfront in the twentieth century. The Concourse Fountain was designed by Philadelphia architect Louis Sauer to be a theatrical space, consisting of a large, shallow rectangular pool flanked by two wedge-shaped stepped forms designed for visitors to walk up and sit on — one dry, and the other slicked by a cascade of water. Visitors could take in the whole basin-like space and watch the throngs of children frolicking in the water by standing atop either set of steps, or on the terrace separating the fountain from the residential tower.

The fountain worked in concert with two other Sauer-designed elements on the site: One Lytle Place and an attached parking garage whose elaborate concrete structure loomed over the fountain as an oversized Brutalist pergola. The vandalism was directed at a coin box used to activate the fountain's most spectacular feature

Vanaf het moment in de zomer van 1976 dat de Concourse Fountain werd geopend aan het rivierfront in de stad Cincinnati, riep het project tegenstrijdige reacties op: laaiend enthousiasme en vandalisme. Dit eerste publieke pretpark, aangelegd als onderdeel van een herontwikkelingsproject langs de Ohio River, was meteen een sensatie en een oase voor de bezoekers van het nieuw aangelegde Yeatman's Cove Park. Het park lag boven en parallel aan de door Zion en Breen ontworpen monumentale, trapvormige waterkering met de naam Serpentine Wall. De Concourse Fountain lag een stuk van de rivieroever af achter spoorwegen die nog in gebruik waren, en aan de voorzijde van One Lytle Place, de eerste woontoren die in de twintigste eeuw aan de rivieroever gebouwd werd. De Concourse Fountain werd ontworpen door architect Louis Sauer uit Philadelphia als een theatrale ruimte, bestaande uit een rechthoekig, ondiep bassin geflankeerd door twee wigvormige trappen, bedoeld om te betreden en op te zitten — de ene droog en de andere bevochtigd door een cascade van water. Bezoekers konden, staand boven op een van de trappen of op het terras tussen de fontein en de woontoren, de hele bassin-achtige ruimte in zich opnemen en kijken naar de talloze in het water spelende kinderen.

De fontein werkte in samenspel met twee andere door Sauer ontworpen elementen op het terrein: de woontoren en een daarmee verbonden parkeergarage, een omvangrijke betonnen constructie die als een uit de kluiten gewassen brutalistische pergola boven de fontein opdoemde. Het vandalisme richtte

— water jets mounted to a c. 10-m-tall inverted L-shaped concrete pier that shot streams of water down into the pool below. Received as folk heroes by the press, the vandals represented a form of resistance against pecuniary intrusions into what was supposed to be a free, public space.¹ The belief in the 'right to the city' expressed by this action would come up again as part of the public's embrace of the project.

The Concourse Fountain and Yeatman's Cove Park constituted the city's opening salvo in a five-decades-long process of redeveloping the Ohio River's banks. In the 1970s, the Cincinnati riverfront was a flood-prone industrial landscape of railyards, warehouses, wholesale markets and unimproved river edges. Moreover, the riverfront had been cut off from the rest of the city by a tangle of multi-level interstates. The new Simpson Bridge over the freeway transformed the Concourse Fountain into the primary gateway by which Cincinnatians accessed Yeatman's Cove. The park quickly became a popular recreation area, primarily in the summer months when it was heavily programmed with entertainment and civic events, the largest of which could draw upwards of 300,000 people.² Because Yeatman's Cove was largely shadeless, the fountain attracted those seeking respite from the heat. It was so popular with residents during its first decade that a 1985 feature article in the *Cincinnati Enquirer* declared the fountain the most exciting place in the city.³

zich op een muntautomaat waarmee de meest spectaculaire blikvanger van de fontein geactiveerd kon worden: spuitmonden, die geïnstalleerd waren in een ongeveer 10 m hoge, omgekeerde L-vormige betonnen pylloon en waterstralen in het bassin schoten. De vandalismeplegers werden door de pers als volkshelden onthaald; ze representeerden het verzet tegen monetaire inmenging in wat bedoeld was als een vrije, publieke ruimte.¹ Het geloof in het 'recht op de stad', wat met deze actie werd uitgedrukt, zou opnieuw een rol spelen tijdens de publieke omarming van het project.

De Concourse Fountain en Yeatman's Cove Park vormden het startschot van een vijf decennia durend proces van stedelijke herontwikkeling langs de Ohio River. In de jaren 1970 was het rivierfront in Cincinnati een overstromingsgevoelig, industriële landschap van spoorwegen, pakhuizen, loodsen, groothandels en slecht onderhouden oevers. Bovendien waren de oevers afgesneden van de rest van de stad door een wirwar aan fly-overs. Door de nieuwe Simpson brug over de snelweg werd de Concourse Fountain getransformeerd tot de belangrijkste verbinding waarmee de inwoners van Cincinnati toegang kregen tot Yeatman's Cove. Het park werd al snel een populair recreatiegebied, vooral in de zomermaanden wanneer er een intensieve programmering was met amusement en publieke evenementen, waarvan de drukstbezochte meer dan 300.000 mensen konden trekken.² Omdat er in Yeatman's Cove bijna nergens schaduw was, zochten mensen bij de fontein verkoeling. In de eerste tien jaar was de fontein bij

One aspect that made the fountain so successful was Sauer's zoning of the design. Working in collaboration with sociologist John Zeisel, Sauer designed separate territories for each of the fountain's multiple constituencies, including residents of One Lytle Place who would consider the fountain their front yard, as well as visitors to the riverfront, such as parents with small children, roving bands of teenagers, throngs of adults attending riverfront events, and city workers on their lunch break. Sauer addressed the competing needs of these groups by taking advantage of the dramatic changes in topography between the higher tower base and the lower ground of the park. The fountain level was lowered one story below the tower podium to maintain some distance between the tower residences and the noisy fountain, which was itself elevated half a story above the vast grassy plane of Yeatman's Cove. The shallow pool was pushed to the front of the site and detailed with an infinity edge, creating a long waterfall from the fountain to the park level below.

Sauer designed two paths for vertical circulation between the levels, rendering them as occupiable area to allow each group the kind of space they desired while facilitating broad views across the plaza to the river beyond. On one side, the dry steps created a place for visitors to sit in the sun and observe the goings-on. At the bottom of that wedge along the pool's edge, Sauer incorporated an open-air exedra lined with benches. On the other side, the wet steps linked the shallow pool to the upper level concourse.

de inwoners zo populair dat zij in 1985 in een artikel in de *Cincinnati Enquirer* uitgeroepen werd tot de meest opwindende plek in de stad.³

De zonering in Sauer's ontwerp was een van de dingen waardoor de fontein zo succesvol werd. In samenwerking met socioloog John Zeisel ontwierp Sauer aparte gebieden voor elk van de verschillende gebruikersgroepen, inclusief de bewoners van One Lytle Place die de fontein beschouwden als hun voortuin, maar ook bezoekers van het rivierfront, zoals ouders met kleine kinderen, rondzwervende groepen tieners, menigten volwassenen die aan de oever evenementen bezochten, en kantoorpersoneel tijdens hun lunchpauze. Sauer hield rekening met de wisselende gewoonten van deze groepen, door gebruik te maken van de dramatische verandering in topografie tussen de hoger gelegen woontoren en het lageregelegen park. Het niveau van de fontein kwam een verdieping onder het basement van de woontoren om zo enige afstand te creëren tussen de bewoners van de toren en de luidruchtige fontein, die op haar beurt een halve verdieping opgetild werd boven de grasvlakte van Yeatman's Cove Park. Het ondiepe bassin werd naar de voorzijde van het terrein geduwd en kreeg een overlooprand, waardoor een lange waterval ontstond van de fontein naar het lageregelegen park.

Sauer ontwierp twee paden voor verticaal verkeer tussen de niveaus, vormgegeven als een gebied waarvan elke groep gebruik kon maken en dat tevens voorzag in een ruim uitzicht over het plein heen naar de rivier daarachter. Aan de ene zijde

Embedded in that mass was an elevator core, which connected the plaza and concourse levels with the parking garage, and a stair that connected the park level with the residential tower entrance. Intrepid bathers could climb the wet steps and let the cascading water rush over them. They were put on display by four triangular concrete pylons, whose flat faces created a fragmentary proscenium that framed the bathers.

When One Lytle Place opened in 1980 and residents first arrived, conflict arose with the often-boisterous users of the fountain. Residents complained of shrieking and other commotion, particularly after concerts at the nearby Coliseum let out, and streams of concertgoers descended on the fountain. Residents appealed to the authorities, and the Cincinnati Recreation Commission reduced the opening hours of the fountain and the larger Yeatman's Cove Park from 11 am to 8 pm. The public outcry was swift. One citizen argued that the controversy 'would seem to be a perfect example of one our society's greatest flaws

1 Steven Rosen, 'Concourse Fountain Is Wet, Fun, Still Free', *The Cincinnati Enquirer*, 13 October 1984.

2 John Eckberg, 'Summertime Takes a Bow at Riverside', *The Cincinnati Enquirer*, 6 September 1981.

3 Steven Rosen, 'The Tristate's Most Boring and Exciting Spots', *The Cincinnati Enquirer*, 14 July 1985.

diende de droge trap als plek voor bezoekers om in de zon te zitten en te observeren wat er zoal gaande was. Aan de onderkant van die wig, aan de rand van het bassin, verwerkte Sauer een open exedra met banken. Aan de andere kant verbond de natte trap het ondiepe bassin met de hoger gelegen esplanade. In het geheel van trappen was een lift opgenomen die het plein- en promenadeniveau verbond met de parkeergarage, plus een trap die het parkniveau verbond met de entree van de woontoren. Stoutmoedige badgasten konden de natte trappen beklimmen en de waterval over zich heen laten spoelen. Vier driehoekige betonnen pylonen omlijsten als het ware met hun vlakke voorzijden een gefragmenteerd voor-toneel voor de badende bezoekers.

Toen woongebouw One Lytle Place in 1980 opende en de eerste bewoners hun intrek namen, ontstond er een conflict met de vaak luidruchtige gebruikers van de fontein. Bewoners klaagden over geschreeuw en andere commotie, vooral na afloop van concerten in het vlakbij gelegen Coliseum, wanneer stromen concertgangers afdaalden naar de fontein. Bewoners

1 Steven Rosen, 'Concourse Fountain Is Wet, Fun, Still Free', *The Cincinnati Enquirer*, 13 oktober 1984.

2 John Eckberg, 'Summertime Takes a Bow at Riverside', *The Cincinnati Enquirer*, 6 september 1981.

3 Steven Rosen, 'The Tristate's Most Boring and Exciting Spots', *The Cincinnati Enquirer*, 14 juli 1985.

— the ability of a small group of wealthy, influential individuals to sway public officials in their favour while totally disregarding the needs of those who are less well off than themselves'.⁴ Another pointed out that 'these people in One Lytle Place rented an apartment, not the Riverfront'.⁵ One man articulated the importance of the park for its less-privileged visitors: 'I've been sweating all day and it's relaxing to unwind for an hour or a half-hour. I wish it was open late — we could come over and talk. The only thing to do is go to the movies and that's \$4. Or get drunk, that's the only thing to look forward to.'⁶

Beyond the dazzling form and the pleasurable programme, the Concourse Fountain and the larger Yeatman's Cove Park to which it was attached filled an important need for free, public recreational space, particularly for citizens whose means did not allow for more elaborate entertainment. Here, the Concourse Fountain became an important site of public negotiation. David Harvey has argued that the 'right to the city' involves democratic, macrocosmic control over the process of urbanisation through the disposal of surplus capital.⁷ At the micro-level, however, skirmishes over this right are fought at sites like the Concourse Fountain where private interests encroach on the public, and cities attempt to monetise the enjoyment of public space. Fountain visitors were tenacious — moments after officials cleared the area for the night, visitors would simply return to continue their enjoyments.

The Right to the City/ Het recht op de stad

deden een beroep op het bestuur en de Cincinnati Recreation Authority beperkte de openingstijden van de fontein en het grotere Yeatman's Cove Park van 11 uur 's ochtends tot 8 uur 's avonds. Publieke verontwaardiging diende zich snel aan. Eén burger vond dat de onenigheid 'een perfect voorbeeld lijkt van een van de grootste mankementen van onze samenleving, namelijk de handigheid van een kleine groep welgestelde, invloedrijke individuen om ambtenaren aan hun kant te krijgen, zonder enige aandacht voor de behoeften van degenen die het minder goed hebben dan zijzelf'.⁴ Een ander merkte op dat 'die mensen in One Lytle Place een appartement huren, niet het rivierfront'.⁵ Eén man verwoordde het belang van het park voor minder geprivilegieerde bezoekers: 'Als ik de hele dag hard heb gewerkt, is het ontspannend om even een uurtje of een half uurtje bij te komen. Ik zou willen dat het laat open was, dan konden we er even naar toe gaan voor een praatje. Je kunt alleen maar naar de film gaan en dat kost 4 dollar. Of dronken worden, dat is het enige om naar uit te kijken.'⁶

Los van de schitterende vorm en het aangename programma voorzagen de Concourse Fountain en het daaraan verbonden grotere Yeatman's Cove Park in een belangrijke behoefte aan gratis openbare recreatieve ruimte, in het bijzonder voor inwoners met onvoldoende middelen voor meer uitgebreide vormen van vermaak. Op dat vlak werd de Concourse Fountain een belangrijk speelveld van publieke onderhandeling. Volgens David Harvey houdt het 'recht op de stad' op macroniveau in dat er geld wordt vrijgemaakt voor democratische controle op

The public's high esteem of the Concourse Fountain, and its subsequent emergence as a minor battleground of public and private interests, sits in contrast with the city's undervaluing of the site, and the underestimation it suffers under the preservation regimes by which it might be protected. The fountain underwent an unsympathetic 2007 renovation that was motivated by a new consciousness of risk, prompted perhaps by a 1990 incident in which a man was severely injured from a fall at the fountain.⁸ Many aspects of the fountain did not meet life-safety codes, and new regulations required the reclassification of the 30-cm-deep fountain as a pool, thus requiring life-guards and other safety measures. To avoid such costs, the Parks Department transformed the pool into a 'spray-ground' — a depthless, nearly danger-free, wet environment of water jets and sprinklers that obviated the need for expensive maintenance and equipment.⁹

Changing its character further, the fountain's wet steps were fenced off and made entirely inaccessible. A fiber-glass layer that was added later had deteriorated, creating sharp fissures that needed costly repairs, and the city was keen to prevent falls on the railing-free form. Finally, new life-safety codes required the installation of copious black commercial picket fencing along the front edge of the pool, degrading the vista once framed only by concrete and water. The excitement of climbing down the wet steps amid the cascading water, or the pleasure in watching such

78

het proces van verstedelijking.⁷ Maar op microniveau worden conflicten over dit recht uitgevochten op plekken als de Concourse Fountain, waar private en publieke belangen botsen en steden een poging doen om munt te slaan uit een plezierig gebruik van publieke ruimte. Bezoekers aan de fontein waren vastberaden; zodra de beheerders het terrein 's avonds ontruimd hadden, kwamen ze gewoon terug.

De grote waardering van het publiek voor de Concourse Fountain en haar rol als klein strijdtoneel voor publieke en private belangen, staan in schril contrast met de onderwaardering van het terrein door de autoriteiten. Maar de fontein wordt ook onvoldoende gewaardeerd door het erfgoedbeleid dat haar juist zou moeten beschermen. In 2007 onderging de fontein een onsympathieke renovatie die het gevolg was van een nieuw risicobewustzijn, wellicht aangestuurd door een incident uit 1990 waarbij een man ernstig gewond raakte door een val.⁸ Veel aspecten van de fontein voldeden niet aan veiligheidsregels en nieuwe bepalingen verlangden dat het ongeveer 30 cm diepe bassin de nieuwe classificatie kreeg van zwembad, en er dus badmeesters en andere veiligheidsmaatregelen nodig waren. Om kosten te vermijden veranderde de beheerder van het park het bassin in een *sprayground* — een ondiepe, nagenoeg risicoloze natte omgeving met waterstralen en sprinklers die de noodzaak van duur beheer en onderhoud overbodig maakten.⁹

Het karakter veranderde verder doordat de natte trap werd dichtgezet en volledig ontoegankelijk gemaakt. Een later aangebrachte laag fiberglas was versleten waardoor scherpe

a spectacle, became no longer possible. Ironically, the very changes that allowed the site to maintain some semblance of its original use deeply eroded its spatial, aesthetic and experiential value.

In the same period that the Concourse Fountain renovation had neutered many of its charms, other recently developed parts of the riverfront lured visitors with new park spaces and water features conveniently located near the riverfront stadia and commercial developments. In comparison, the Concourse Fountain could no longer maintain the same draw that it once did. Reflecting this shift, a 2008 *Cincinnati Enquirer* feature, '100 Things to Do before You Die in Greater Cincinnati' rated the Serpentine Wall at Yeatman's Cove Park at #94; there was no mention of the Concourse Fountain.¹⁰

The Concourse Fountain is also ill-served and underestimated by the institutions that could otherwise aid in its preservation, such as the National Register of Historic Places. Because of the 50-year rule, the Fountain is too recent to qualify for a historical designation, and the 2007 renovations ran afoul of physical integrity criteria that privileges unaltered sites. Sometimes exceptions are made for sites that 'achieve significance' before half a century has passed. The category of architectural significance privileges two distinct types of structures: the *unique* and the *representative*.¹¹ The former category is often used to recognise signature work by individual architects, while the

Elizabeth Keslacy

spleten ontstonden, die dure reparatie behoeften, en het stadsbestuur wilde liefst vermijden dat mensen zouden vallen op een trap zonder reling. En ten slotte vereisten nieuwe veiligheidsregels dat aan de voorzijde van het bassin een commercieel, volumineus zwart hekwerk geplaatst werd, wat een ontluiserend einde maakte aan een vergezicht dat eens omlijst werd door slechts beton en water. Het was niet langer mogelijk om opgewonden de natte trap af te dalen door de waterval, of aan dat schouwspel plezier te beleven. Ironisch genoeg zorgden de veranderingen, die nog enigszins aansloten bij het oorspronkelijke gebruik van het terrein, er tegelijkertijd voor dat de ruimtelijke, esthetische en belevingswaarde zwaar aangetast werd.

In dezelfde periode dat de Concourse Fountain met de renovatie de meeste van haar charmes verloor, lokten nieuw ontwikkelde delen van het rivierfront nieuwe bezoekers aan met nieuwe parkeerterreinen en waterpartijen, die gunstig gelegen waren naast de stadions en allerlei commerciële functies. Qua aantrekkingskracht kon de Concourse Fountain daar niet langer tegen opboksen. Die kentering werd in 2008 weerspiegeld in het artikel '100 dingen die je moet doen voordat je sterft in Cincinnati' in de *Cincinnati Enquirer*, waarin de Serpentine Wall in Yeatman's Cove op nr. 94 stond; de Concourse Fountain werd niet eens genoemd.¹⁰

Zoals gezegd wordt de Concourse Fountain ook verwaarloosd en onderschat door de erfgoedinstanties die juist bij haar behoud zouden kunnen helpen, zoals het *National Register of Historic Places*. Vanwege de 50-jaar regel is de fontein te

latter category more capaciously includes everything from Gilded Age mansions to mid-century gas stations when they are well-preserved examples of types once frequently constructed.

The Concourse Fountain fits poorly into both of these categories. As a part of Sauer's oeuvre, the Fountain is an idiosyncratic highlight in a career otherwise devoted to houses and housing. And yet, it doesn't stand either as an

4 Timothy Kling, letter to the editor, *The Cincinnati Enquirer*, 22 July 1981.

5 Tom Hubbard, letter to the editor, *The Cincinnati Enquirer*, 27 July 1981.

6 Steven Rosen, 'You Can Make the People Come out of the Water, but Then . . .', *The Cincinnati Enquirer*, 13 July 1981.

7 David Harvey, 'The Right to the City', *New Left Review* 53 (2008), 37.

8 'Man Injured in Mishap at Concourse Fountain', *The Cincinnati Enquirer*, 28 June 1990.

9 Dan Jones (Cincinnati Recreation Commission, Planning & Development Engineering/Tech Services Supervisor), telephone conversation with the author, 5 June 2019.

10 Chuck Martin, '100 Things to Do before You Die in Cincinnati', *The Cincinnati Enquirer*, 13 June 2008.

11 The National Register Criteria for Evaluation C reads as follows: 'That embody the distinctive characteristics of a type, period, or method of construction, or that represent the work of a master, or that possess high artistic values, or that represent a significant and distinguishable entity whose components may lack individual distinction.' See: nationalregisterofhistoricplaces.com/faq.html.

79

jong om als monument aangemerkt te worden, en de renovatie uit 2007 voldoet niet aan de criteria van fysieke integriteit waaraan ongewijzigde locaties wel rechten kunnen ontlennen. Soms wordt er een uitzondering gemaakt voor interessante locaties, voordat er een halve eeuw verstreken is. De categorie 'architectonisch belang' doet recht aan twee specifieke typen bouwwerken: de *unieke* en de *representatieve*.¹¹ De eerste

4 Timothy Kling, ingezonden brief, *The Cincinnati Enquirer*, 22 juli 1981.

5 Tom Hubbard, ingezonden brief, *The Cincinnati Enquirer*, 27 juli 1981.

6 Steven Rosen, 'You Can Make the People Come out of the Water, but Then . . .', *The Cincinnati Enquirer*, 13 juli 1981.

7 David Harvey, 'The Right to the City', *New Left Review* 53 (2008), 37.

8 'Man Injured in Mishap at Concourse Fountain', *The Cincinnati Enquirer*, 28 juni 1990.

9 Dan Jones (Cincinnati Recreation Commission, Planning & Development Engineering/Tech Services Supervisor), telefonisch gesprek met de auteur, 5 juni 2019.

10 Chuck Martin, '100 Things to Do before You Die in Cincinnati', *The Cincinnati Enquirer*, 13 juni 2008.

11 De criteria van het National Register voor 'evaluatie C' luiden als volgt: '(...) die de onderscheidende kenmerken belichamen van een typologie, periode, of constructiemethode, of een meesterwerk representeren, of hoogstaande artistieke waarde bezitten, of een belangrijk en onderscheidend ensemble vertegenwoordigen waarvan de afzonderlijke componenten wellicht niet onderscheidend genoeg zijn.' Zie: nationalregisterofhistoricplaces.com/faq.html.

example of an established type. There are precious few examples of late modernist interactive fountains — notable examples include Lawrence Halprin's Lovejoy (1966) and Keller (1970) fountains in Portland, and Philip Johnson's Fort Worth Water Gardens (1974). Both Halprin's and Johnson's fountains are larger, more dangerous, and better protected as part of their respective cities' local heritage.

Through their emphasis on the unique and the representative, heritage criteria create a gap, a missing middle, into which otherwise excellent structures can fall, particularly those located in what some refer to as 'legacy cities'.¹² What can Midwestern post-industrial cities do with their aging, once-beloved spaces and structures outside of musealising them, as often results under preservation regimes? Jorge Otero-Pailos has cautioned against treating old structures as authored texts whose only worthwhile condition is the original one. Instead of seeing municipal authorities as poor caretakers of local heritage, he suggests viewing them as 'creative agents' who can advance architecture and public space by transforming it.¹³ As of this writing, Cincinnati Parks has begun to reconsider the fountain in its changed context, and the new public needs that the site could be used to satisfy. An approach that maintains some aspects of Sauer's design while enrolling the public in a process of self-determination would be far more powerful than perfectly preserving it or letting it fall into oblivion.

The Right to the City/ Het recht op de stad

80

categorie wordt vaak gebruikt om beeldbepalend werk van individuele architecten te erkennen, terwijl de tweede categorie ruimer is en alles omvat van eind negentiende-eeuwse woonhuizen tot pompstations uit het midden van de twintigste eeuw, zolang het goed bewaarde voorbeelden zijn van bepaalde gebouwtypologieën.

De Concourse Fountain past in geen van beide categorieën. Als deel van Sauer's oeuvre is de fontein een opvallende uitzondering in een carrière die verder vooral gericht was op woningbouw. Maar ze is evenmin een voorbeeld van een erkende typologie. Er zijn bar weinig voorbeelden van laat-modernistische, interactieve fonteinen — noemenswaardige voorbeelden zijn de Lovejoy (1966) en Keller (1970) fonteinen van Lawrence Halprin in Portland, en Philip Johnson's Fort Worth Water Gardens (1974). Zowel de fonteinen van Halprin als Johnson zijn groter, gevaarlijker, en beter beschermd als onderdeel van het plaatselijke culturele erfgoed.

Door de nadruk op het unieke en representatieve ontbreekt er bij de erfgoedcriteria een schakel en ontstaat er een leemte waardoor uitzonderlijke bouwwerken tussen wal en schip kunnen vallen, vooral wanneer ze gesitueerd zijn in wat door sommigen *legacy cities* wordt genoemd.¹² Wat kunnen voormalige industriesteden in het Midden-Westen doen met hun verouderde, eens geliefde ruimten en bouwwerken, behalve er een museum van maken, zoals zo vaak gebeurt met erfgoed? Jorge Otero-Pailos waarschuwde tegen de behandeling van oude bouwwerken als een vaststaand verhaal dat alleen in zijn

12

'Legacy city' is an optimistic rebranding of the Mid-Western post-industrial city that acknowledges the loss of jobs, industry and population while also recognising the latent potential of the city's assets: its urban fabric, infrastructure, institutions and landscapes. Alan Mallach and Lavea Brachman, *Regenerating America's Legacy Cities*, Policy Focus Report Series (Cambridge, MA: Lincoln Institute of Land Policy, 2013).

13

Jorge Otero-Pailos, 'Creative Agents', *Future Anterior* 1 (2006), iii.

originele vorm de moeite waard is. In plaats van gemeentelijke autoriteiten alleen te zien als slechte beheerders van lokaal erfgoed, stelt hij voor om ze te zien als 'creatieve zaakwaarnemers', die architectuur en publieke ruimte een stap vooruit kunnen brengen door ze te transformeren.¹³ Sinds dit schrijven is de gemeentelijke dienst die alle parken in Cincinnati beheert, begonnen de fontein en haar veranderde omgeving opnieuw te bekijken, en te overwegen aan welke nieuwe publieke functies het terrein recht zou kunnen doen. Een aanpak waarbij bepaalde aspecten van Sauer's ontwerp behouden blijven, terwijl tegelijkertijd het publiek inspraak heeft in het proces, zou veel sterker zijn dan de fontein perfect te conserveren — of toe te staan dat ze in de vergetelheid raakt.

Vertaling: InOtherWords, Marly Weemen

12

'Legacy city' is een optimistische reclame voor voormalige industriesteden in het Midwesten, die recht doet aan het verlies van banen, industrie en inwoners, en tegelijkertijd het latent potentieel erkent van wat een stad bezit aan stedelijk weefsel, infrastructuur, instituten en landschappen. Alan Mallach en Lavea Brachman, *Regenerating America's Legacy Cities*, Policy Focus Report Series (Cambridge, MA: Lincoln Institute of Land Policy, 2013).

13

Jorge Otero-Pailos, 'Creative Agents', *Future Anterior* 1 (2006), iii.

Francisco João Silva

Pompidou's Paradox

oase 108

81

De paradox van het Pompidou